

Spis treści

Transkrypcja	11
Epoka	13

Część pierwsza KABUKI

Rozdział 1. Historia	19
Okres pierwszy – śladami Okuni (od końca XVI wieku do 1651 roku)	19
Okuni – wędrowna kapłanka	19
Okuni – rewolucyjna artystka	27
Tańce Okuni	28
Okres drugi – rozwój dramatu (od połowy XVII do połowy XVIII wieku)	32
Okres trzeci – pod wpływem teatru lalkowego (druga połowa XVIII wieku)	33
Okres czwarty – osiągnięcie dojrzałości (od początku XIX wieku do 1868 roku)	33
Okres piąty – modernizacja kabuki (od 1868 roku do dziś)	34

Rozdział 2. Budynek	37
Kyū-konpira-ōshibai (Kanamaru-za) – w oparach przeszłości	39
Miejsce spotkań towarzyskich	43
Organizacja przestrzeni wewnętrznej kabuki-koya	43
Tuż za progiem	43
Widownia	45
Kwiecień w Kyū-konpira-ōshibai (Kanamaru-za)	49

Rozdział 3. Scena	53
Opis ogólny	53
Scena właściwa – hira-butai	55
Scena obrotowa – mawari-butai	55
Zapadnie seri	60
Praktykabel geza (kuromisu)	65
Praktykabel chobo-yuka	66
Droga kwiatów – pomost hanamichi	66
Etymologia terminu, dokumentacja i geneza pomostu	66
Opis hanamichi	69
Punkt siedem-trzy (shichi-san)	71
Zapadnia suppon	71
Pomost tymczasowy – kari-hanamichi	73
Rola hanamichi w ruchu scenicznym	74
Pomieszczenie toya	74
Narożny praktykabel kara-ido	74
Kakesuji	76
Ruszt su-no ko (budō-dana)	77
Dekoracje	77
Rekwizyty	80
Oświetlenie	81

Kurtyny	82
Hikimaku	83
Agemaku	84
Ajiro-maku	85
Asagi-maku	85
Kasumi-maku	88
Donchō	88
Efekty specjalne	88
Rozdział 4. Aktor	89
Żebracy z wyschniętych koryt rzecznych	89
Rody aktorskie, pseudonimy, przydomki, nazwiska	89
Zamiast okłasków – <i>kakegoe</i>	91
Okłaski	92
Uroczystość <i>kaomise</i>	92
<i>Emploi (yakugara)</i>	94
Role mężczyzn (<i>tachiyaku</i>)	95
<i>Tachiyaku</i>	95
<i>Aragoto</i> (95) <i>Jitsugoto</i> (96) <i>Wagoto</i> (96) <i>Shinbō-tachiyaku</i> , <i>wakashū-yaku</i> (97)	
<i>Kataki-yaku</i>	97
<i>Jitsuaku</i> , <i>kugeaku</i> (98) <i>Akattsura</i> , <i>iroaku</i> (98)	
<i>Sanmaime (dōke-yaku)</i> , <i>wakashū-yaku</i> , <i>fuke-yaku</i>	98
Role kobiet (<i>onna-gata</i>)	99
<i>Waka-onna-gata</i>	100
<i>Keisei</i> (101) <i>Musume-yaku</i> (101) <i>Yūjo</i> (102)	
<i>Fuke-oyama</i>	102
<i>Nyōbō-yaku</i> (102) <i>Akuba</i> (103) <i>Onna-budō</i> (103) <i>Babā-yaku</i> (103)	
Role dziecięce, zwierzęce, roślinne	104
Asystenci sceniczni (<i>kōken</i> , <i>kuroko</i>)	104
Charakteryzacja	105
Peruki	124
Peruki męskie	125
Peruki kobiece	129
Inne peruki	136
Wykonywanie peruki	137
Kostium	138
Klasyfikacja	139
Kostiumy męskie	139
Kostiumy kobiece	148
Gra	163
Pauzy (<i>ma</i>)	163
Stałe gesty (<i>kata</i>)	163
<i>Mie</i>	164
<i>Kimari</i> , <i>roppō</i>	165
<i>Tachimawari</i>	165
<i>Keren</i>	166
<i>Danmari</i>	167
<i>Ebizori</i>	167
Style gry	168
<i>Aragoto</i>	168
<i>Wagoto</i>	168
<i>Jitsugoto</i>	169
Zmiany kostiumu	169
<i>Hayagawari</i>	169
<i>Hikinuki</i>	170
<i>Bukkaeri</i>	170

Sztuka mówienia	171
<i>Warizerifu, watarizerifu</i>	171
<i>Keshōgoe, monogatari</i>	172
<i>Akutai, tsurane</i>	172
Rozdział 5. Wywiad z aktorem <i>kabuki</i> (<i>onna-gata</i>): Kataoka Hidetarō	174
O <i>kabuki</i>	174
O aktorze, aktorstwie, o sobie	176
O przyszłości <i>kabuki</i>	181
Rozdział 6. Muzyka i instrumenty	182
Kołatki <i>hyōshigi</i> (<i>ki</i>)	183
<i>Shamisen</i>	183
Instrumenty ukryte w <i>geza</i> – „niewidzialna” muzyka i kody dźwiękowe (<i>kata</i>)	187
Bębny	188
Dzwonki i dzwony	190
Flety	190
Gongi	191
Talerze, kastaniety, ksylofon	191
Kołatki <i>tsuke</i>	192
Rozdział 7. Taniec	194
Z dziejów tańca <i>kabuki</i>	194
Klasyfikacja	195
Podział ze względu na formę tańca	196
<i>Henge-mono</i>	196
<i>Michiyuki-mono</i>	196
<i>Matsubame-mono</i>	196
<i>Katsureki-mono</i>	197
Podział ze względu na treść (temat) tańca	197
<i>Sanbasō</i>	197
<i>Kyōran-mono, dōjō-ji-mono</i>	197
Struktura tańca <i>kabuki</i>	198
Rozdział 8. Reżyseria	200
<i>Shuraba</i>	200
<i>Kubi-jikken, seppuku, shinjū</i>	200
<i>Semeba</i>	201
<i>Ningyō-buri</i>	202
<i>En-kiri</i>	202
<i>Yusuriba, nureba, shūtanba</i>	202
Rozdział 9. Dramatopisarz	203
Na służbie zespołu	203
Autorzy sztuk	204
Chikamatsu Monzaemon	204
Śladami Chikamatsu	205
Twórczość dramaturgiczna	212
Chikamatsu – japoński Szekspir	213
Namiki Sōsuke (Senryū)	213
Chikamatsu Hanji	214
Tsuruya Nanboku IV	215
Kawatake Mokuami	215
Rozdział 10. Dramat	216
Klasyfikacja sztuk	217
Dramaty napisane specjalnie dla <i>kabuki</i> (<i>junsui-kabuki</i>)	217
Adaptacje sztuk teatru lalkowego (<i>maruhon-mono</i>)	218
Adaptacje sztuk <i>nō</i> i <i>kyōgen</i> (<i>matsubame-mono</i>)	218

Klasyfikacja sztuk według kryterium stylu gry	218
<i>Wagoto</i>	218
<i>Aragoto</i>	219
Klasyfikacja sztuk według kryterium ogólnej tematyki	219
<i>Jidai-mono, katsureki-mono</i>	219
<i>Sewa-mono</i>	220
<i>Kizewa-mono</i>	220
<i>Zangiri-mono</i>	221
<i>Shosagoto</i>	221
Klasyfikacja sztuk według kryterium tematycznego	222
Struktura dramatu	224
Rozdział 11. Program przedstawienia i sezony teatralne	226

Część druga **BUNRAKU**

Rozdział 12. Historia	233
Geneza	233
Początki, czyli w kierunku symbiozy trzech sztuk	240
Na wyspie Awaji – ojczyźnie <i>jōruri</i>	240
Wywiad z kantorem Takemoto Tomoshō oraz z Tsuruzawą Tomokichi – instrumentalistką grającą na <i>shamisenie</i>	244
Wywiad z głównym animatorem (<i>omozukai</i>): Yoshida Shinkurō	249
W porównaniu z <i>bunraku</i>	249
O animatorze i sztuce animacji	250
O kontaktach ze światem i o przyszłości	252
Stare <i>jōruri</i>	253
Złoty wiek <i>jōruri</i>	254
Narodziny <i>bunraku</i>	256
Od końca XIX wieku do chwili obecnej	257
Rozdział 13. Budynek	260
W Muzeum Teatru Lalkowego <i>Jōruri</i> na Awaji	260
Wśród gór, pól i lasów – wiejskie sceny <i>jōruri</i>	261
W Osace i Tokio	263
Rozdział 14. Scena	264
W wiejskich warunkach (<i>inugai-nōson-butai</i>)	265
W profesjonalnych teatrach <i>bunraku</i>	269
Dekoracje	274
Rekwizyty	274
Rozdział 15. Kantor (<i>tayū</i>)	275
Przebywać na scenie	276
<i>Maruhon, yukahon</i>	281
<i>Kendai</i>	282
Kantor-reżyser	283
Kantor i jego następcy	284
Kantor a dramaturg – spór o autorstwo	285
Kantor i jego styl	286
Kantor i sztuka narracji	287
Rozdział 16. Wywiad z kantorem <i>bunraku</i> (<i>tayū</i>): Toyotake Hinafusadayū	289
O istocie <i>bunraku</i> i sztuce narracji	289
O nauce zawodu i o sobie	290
O zeszycie <i>yukahon</i>	292
O widzach i przyszłości <i>bunraku</i>	293

Rozdział 17. Muzyk grający na <i>shamisen</i> i muzyka teatru lalkowego	295
Rozdział 18. Lalki	297
Bun'ya-ningyō – lalki z wyspy Sado	297
Awa-deko-ningyō – lalki z Awaji i okolic	302
Lalki <i>bunraku</i> z Osaki	311
Budowa lalki <i>bunraku</i> animowanej przez trzy osoby	313
Głowa	313
Wykonywanie	313
Klasyfikacja	314
Głowy lalek męskich (315) Głowy lalek kobiecych (320) Głowy lalek dziecięcych (323)	323
Ekspresja twarzy lalki	323
Oczy, brwi, usta, nos	324
Szyja, uchwyt <i>dogushi</i>	324
Korpus	325
Nogi	326
Ręce i drążek <i>sashigane</i>	327
Rodzaje rąk	327
Prawa ręka	328
Lewa ręka	329
Kostium	331
Peruki	331
Lalki <i>tsume</i> i <i>nashiwari</i>	331
Rozdział 19. Animatorzy i sztuka animacji	333
Kropla historii	333
Technika trzyosobowej animacji	333
Gesty lalki – <i>kata</i>	336
Ruchy lalek kobiecych	336
Ruchy lalek męskich	340
Wygląd animatora	344
Lalka przed wyjściem na scenę	346
Rozdział 20. Wywiad z animatorem głównym (<i>omozukai</i>): Yoshida Tamame	347
O istocie <i>bunraku</i>	347
O lalce	348
O animacji, animatorze i o sobie	349
O <i>bunraku</i> dziś i jutro	352
Rozdział 21. Dramatopisarz	354
Rozdział 22. Dramat	355
Klasyfikacja	356
<i>Jidai-mono</i>	356
<i>Sewa-mono</i>	356
<i>Keigoto</i>	357
Struktura dramatu	357
Rozdział 23. Streszczenia sztuk <i>kabuki</i> i <i>jōruri</i> (<i>bunraku</i>)	359
Zakończenie: korzenie i metamorfozy	386
Przypisy	389
Summary	400
Tabele	404
Tabela 1. Ogólna chronologia dziejów Japonii	404
Tabela 2. Wykaz ważniejszych, obecnie używanych <i>yagō</i> i nazwisk scenicznych (<i>geimei</i>) aktorów <i>kabuki</i>	405
Tabela 3. <i>Emploi</i> aktorskie (<i>yaku-gara</i>) w <i>kabuki</i>	406
Tabela 4. Odmiany makijażu męskiego <i>kumadori</i>	407
Tabela 5. Peruki w teatrze <i>kabuki</i>	408

Rozdział 17. Muzyk grający na shamisenie i muzyka teatru lalkowego 295

Rozdział 18. Lalki 297

Bun'ya-ningyō – lalki z wyspy Sado 297

Awa-deko-ningyō – lalki z Awaji i okolic 302

Lalki bunraku z Osaki 311

Budowa lalki bunraku animowanej przez trzy osoby 313

Głowa 313

Wykonywanie 313

Klasyfikacja 314

Głowy lalek męskich (315) Głowy lalek kobiecych (320) Głowy lalek dziecięcych (323) 323

Ekspresja twarzy lalki 323

Oczy, brwi, usta, nos 324

Szyja, uchwyt dogushi 324

Korpus 325

Nogi 326

Ręce i drążek sashigane 327

Rodzaje rąk 327

Prawa ręka 328

Lewa ręka 329

Kostium 331

Peruki 331

Lalki tsume i nashiwari 331

Rozdział 19. Animatorzy i sztuka animacji 333

Kropla historii 333

Technika trzyosobowej animacji 333

Gesty lalki – kata 336

Ruchy lalek kobiecych 336

Ruchy lalek męskich 340

Wygląd animatora 344

Lalka przed wyjściem na scenę 346

Rozdział 20. Wywiad z animatorem głównym (omozukai): Yoshida Tamame 347

O istocie bunraku 347

O lalce 348

O animacji, animatorze i o sobie 349

O bunraku dziś i jutro 352

Rozdział 21. Dramatopisarz 354

Rozdział 22. Dramat 355

Klasyfikacja 356

Jidai-mono 356

Sewa-mono 356

Keigoto 357

Struktura dramatu 357

Rozdział 23. Streszczenia sztuk kabuki i jōruri (bunraku) 359

Zakończenie: korzenie i metamorfozy 386

Przypisy 389

Summary 400

Tabele 404

Tabela 1. Ogólna chronologia dziejów Japonii 404

Tabela 2. Wykaz ważniejszych, obecnie używanych yagō i nazwisk scenicznych (geimei) aktorów kabuki 405

Tabela 3. Emploi aktorskie (yaku-gara) w kabuki 406

Tabela 4. Odmiany makijażu męskiego kumadori 407

Tabela 5. Peruki w teatrze kabuki 408

Tabela 6. Kostium w teatrze <i>kabuki</i>	408
Tabela 7. Klasyfikacja tańców <i>kabuki</i>	409
Tabela 8. Klasyfikacja sztuk <i>kabuki</i>	409
Tabela 9. Sztuki z repertuaru <i>kabuki</i> napisane oryginalnie dla <i>kabuki</i> (<i>junsui-kabuki</i>)	410
Tabela 10. Sztuki z repertuaru <i>kabuki</i> napisane oryginalnie dla <i>jōruri</i> (<i>maruhon-mono</i>)	411
Tabela 11. Sztuki z repertuaru <i>kabuki</i> napisane oryginalnie dla <i>nō</i> i <i>kyōgen</i> (<i>matsubame-mono</i>)	
Tabela 12. Sztuki należące do <i>kabuki-jūhachiban</i>	414
Tabela 13. Głowy lalek <i>bunraku</i>	415
Bibliografia	416
Źródła rysunków	419
Indeks wybranych terminów, nazw, nazwisk, tytułów	420
Wykaz wybranych terminów, nazw, nazwisk, tytułów w zapisie japońskim	436